

Куриляк Тетяна Петрівна
студентка 1 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку, ТНЕУ
Науковий керівник - к.е.н., доцент Русін В.М.

БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ: ДИНАМІКА ТА ХАРАКТЕРИСТИКА

Освіта є одним з найголовніших чинників формування людського розвитку, а витрати на освіту є високорентабельними інвестиціями. Джерелами фінансування освіти є фінансові ресурси центральних та місцевих органів влади, суб'єктів господарювання, домогосподарств, іноземних держав, міжнародних організацій тощо.

Залежно від територіального походження джерела фінансування освітньої галузі поділяються на: внутрішні (власні та залучені) та зовнішні (позичені та централізовані) джерела. Усі джерела залежно від регулярності використання поділяються на: регулярні (податки та збори); нерегулярні (інвестиції, міжнародна технічна допомога); разові (продаж/приватизація комунального майна). Залежно від способу залучення джерела поділяються на: бюджетні (кошти місцевого бюджету та бюджетів вищих рівнів); інвестиційні (кошти суб'єктів господарювання та домогосподарств); кредитні (поворотні кошти, що залучаються на певний термін на платній основі); грантові (кошти, що залучаються на безповоротній безоплатній основі) [1].

Фінансування освіти для забезпечення людського розвитку на місцевому рівні є однією із важливих компонент здійснення фінансової політики. Сьогодні в Україні функціонує система загальної середньої освіти, яка передбачає фінансування бюджетних установ саме із бюджетів місцевого рівня, адже у 2015 р. було змінено порядок фінансування відтворення людського розвитку порівняно із попередніми роками; з того часу видатки на утримання загальноосвітніх закладів освіти здійснюються за рахунок коштів місцевих бюджетів та субвенцій із державного бюджету. Зміна системи фінансування шкіл викликана необхідністю забезпечення рівного фінансування всіх навчальних закладів незалежно від регіону. Освітня субвенція є елементом нової моделі фінансування загальної середньої освіти. Цей міжбюджетний трансферт спрямовується до місцевих бюджетів для фінансування освітніх закладів, зокрема на

оплату праці, харчування, фінансування потреб, оперативне управління тощо. Завдяки новаціям навчальні заклади, споживачі послуг незалежно від регіону будуть у рівних умовах. У 2017 р. обсяг освітньої субвенції становив 52,5 млрд. грн., що на 2,8 млрд. грн. більше, ніж у 2016 р. Окрім цього, у 2017 р. урядом передбачено додаткову дотацію у сумі майже 15 млрд. грн. на освіту, медицину і культуру для виконання повноважень місцевих органів влади у сфері освіти. Збільшення інвестицій дало змогу підняти соціальний статус учителів, підтримати професійну освіту [3].

Дані за останні роки вказують на зростання видатків на освіту як із державного, так і з місцевих бюджетів. Так, лише за 4 роки їх показники зросли на 109,31 млрд. грн. Основним чинником, що вплинув на ці процеси є інфляція під час економічної кризи 2014-2016 рр., так як відбулося знецінення національної валюти практично у три рази, з 7,99 грн за дол. у 2013 р. до 25,55 грн за дол. у 2016 р. Важливо відмітити, що основне зростання видатків припало якраз на видатки здійснені із місцевих бюджетів. Таким чином, у 2018 році з рахунків державного бюджету було здійснено видатків на 44,32 млрд грн (тобто 21,1 %), а з рахунків місцевих бюджетів – 165,71 млрд грн (78,9 %) (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка та структура видатків на освіту із державного та місцевих бюджетів за 2016-2019 рр.*

Роки	Видатки державного бюджету, млрд грн	Питома вага, %	Приріст, %	Видатки місцевих бюджетів, млрд грн	Питома вага, %	Приріст, %	Видатки зведеного бюджету, млрд грн
2016	34,83	26,91		94,61	73,09		129,44
2017	41,30	23,21	18,58	136,62	76,79	44,40	177,92
2018	44,32	21,10	7,33	165,71	78,90	21,29	210,03
2019	51,65	23,10	16,53	187,10	76,90	12,90	238,75

*Складено автором на основі [2].

У 2019 році на фінансування освіти з державного бюджету було спрямовано 51,65 млрд грн (23,1%), а з місцевих бюджетів – 187,1 млрд грн (76,9%). Порівняно з 2018 роком видатки на освіту з державного бюджету зросли на 21,6 %, а з місцевих бюджетів зросли на 8,4 %.

На нашу думку, це пов'язано із проведенням реформи децентралізації та часткове передання фінансування закладів освіти із державного бюджету на місцевий рівень. Лівова частка видатків на освіту фінансується із місцевих бюджетів і має тенденцію до збільшення. Так, рівень фінансування освіти за рахунок коштів місцевих бюджетів у 2018 р. становив 78,9 %, і за 3 останніх роки ця частка у зведеному бюджеті зросла на 7,33 %. Причиною цього вважаємо проведення реформи бюджетної децентралізації. Що ж до зниження частки державного бюджету у фінансуванні освіти, то це зумовлено, в першу чергу, не скороченням величини номінальних видатків, які зросли на 15,64 млрд грн, а за рахунок нижчих темпів їх зростання у порівнянні з видатками місцевих бюджетів загалом.

Проте варто відзначити особливість фінансування видатків на освіту із місцевих бюджетів. Так, уряд направляє до місцевих бюджетів освітню субвенцію на здійснення закладами освіти поточних видатків. Освітня субвенція надається місцевим бюджетам із 2015 р., цей механізм має за мету делегування бюджетних повноважень на місцевий рівень для забезпечення виконання принципу субсидіарності. Від 27 грудня 2017 р. затверджена нова формула розрахунку освітньої субвенції для місцевих бюджетів постановою Кабінету міністрів «Про затвердження формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами». Варто відзначити, що освітня субвенція є вагомим джерелом надходжень для місцевих бюджетів в контексті здійснення видатків на заклади освіти.

Література:

1. Олієвська М.Г. Фінансування освіти в контексті відтворення людського капіталу. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. Вип.17. С. 16-19.
2. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua> (дата зверення:18.03.2020).
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата зверення:19.03.2020).

Кушнір Оксана Ігорівна
студентка 1 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку, THEU